

„Ahol a mese, a dal, az ima meghatározó volt”

Székelyudvarhely és Csíkszereda között, amint elhagyjuk a világ legmagasabban fekvő magyar városának számító Szentegyházát, nekilendülünk a Hargita lábának. Az erdélyi Mária-út zárándokainak ez a szakasz az utolsó nagy nekifutás, mielőtt elérnék Csíksomlyót. Vadvirágos legelők, fenyvesek és nyírek szegélyezik a jól jelzett köves utat, legújabbán pedig százévesnél is idősebb, apró gerendaházikók, esztenák nyújtanak menedéket a zárándokoknak. És nem csak nekik. A Szentegyházi Gyermekfilharmónia tagjai sem „csak” népdalkincset, de esztenákat is mentenek.

„Nekem még volt szerencsém ilyen esztenában aludni, a nagyszüleimmel. Az ágyba szénát raktunk, s úgy aludtunk. Ezelőtt tíz évvel még kézi kaszával kaszáltunk, s amikor ide kijöttünk, ilyenekben aludtunk a kaszálás napjai alatt” – meséli **Tankó Gábor**, a Szentegyházi Gyermekfilharmónia hegedűse, az esztenamentés egyik legaktívabb tagja, aki szeptembertől már a Ward Mária Iskola népzene szakán tanul Budapesten. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Gabika távolabbi álma.

Az alig négyszer háromméteres esztenák nem olyan régen még szentegyházi családok nyári szállásaként szolgáltak, a Szentegyházi Gyermekfilharmónia értékmentő tevékenységének köszönhetően azonban megmenekültek az enyészettől, és új életet kaptak. „Ezek az esztenákon keresztül tanultuk meg, hogy kell szétszedni és összerakni egy csúrt, egy régi parasztházat, Haáz tanár úr indított minket útnak úgymond a szakmában. Az első esztenákat egy hét alatt tudtuk összerakni, de most már három nap alatt is sikerül” – teszi hozzá a szintén „filis” **Tamás Attila**. „Szeg nincs benne, csak összeillesztették a gerendákat, egymásra. Ha az alsó keret megvan, utána már gyerekjáték összerakni a megszámozott gerendákat” – magyarázzák a fiúk. „Ott volt a tűzhely, itt az ágy, az a sajtpolc” – mutatják az aprócska lakban.

Esztenamentés – svájci-székely összefogással

A srácoktól nem messze középkorú házaspár cipeli a deszkákat: ők a „svájci vendégmunkások”, akik segítenek a székely fiúknak. **Szántó-Molnár Teca** és férje, **András** Zürichből érkezett Szentegyházára, amikor tehetik, visszajárnak a Gyermekfilharmóniához, látogatóba. „Amióta a Fili Zürichben járt, azóta mi is visszajárunk ide, hozzájuk. Meglátogattuk a dió- meg a naspolyafánkat, amit a Fili csemetekertbe ültettünk. Ekkor mesélte a tanár úr, hogy nagy munkában vannak, esztenát építenek. Jöttünk segíteni!” – mesélik a kétkezi munka jóleső örömeivel. „Amikor a Gyermekfilharmónia hét éve Zürichben koncertezett, mi kaptuk a feladatot, hogy megteremtjük hozzá a külső feltételeket. Annyira közvetlen, emberi viszony alakult ki közöttünk, hogy azt éreztük, nekünk még sok-sok közös dolgunk lesz együtt” – magyarázza Teca.

Három generáció tagjai is elfértek a kaszálás ideje alatt

*„Valamikor a falutól távol levő kaszálókra – hogy ne kelljen napi öt-hat kilométert hazagyalogolni – a családok építettek maguknak kicsi gerendaházikókat, ezekben laktak a szénacsinálás ideje alatt – veszi át a szót a Szentegyházi Gyermekfilharmónia karnagya, a Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztjével is elismert **Haáz Sándor**. – Kihozták a tehenet is, fejték, főzték a puliszkát. Hajnalban a férfiak meg a nagyobb legények kimentek kaszálni, az asszony előkészítette az ebédet, majd kiment ő is takarni. Egy-két hét alatt azt a pár hektár kaszálót betakarították. Hazaszekereztek a szénát, majd mindenestől visszaköltöztek a faluba. Az esztenai élet a családnak egy olyan közösségi lehetősége, amikor összezárva aludt a nagytatától a kicsi unokáig mindenki, ahol a mese, a dal, az ima meghatározó volt. A házikóban a kövekből kirakott tűzhely is a berendezés részét képezte, felette füstlyuk, deszkafödém. Mi az újjraépítéskor cseréppel fedünk, mert rengeteg régi bontott cserepet kínálnak a faluban, azokat használjuk fel” – meséli a zenetanár, aki negyven éve a Hargita megyei kisváros kulturális és turisztikai életét is meghatározza. Zeneszerető generációk nőttek ki a keze közül, ugyanakkor az épített örökség és a népi kultúra megőrzése is szívügye a Tanár úrnak – merthogy az egész város így szólítja.*

Az elmúlt száz év történelemkönyvei

„A Mária-úton ez a harmadik esztenánk, amit megmentettünk, ide költöztettünk. Ezek előtt még hármat talpra állítottunk más helyszíneken. Egyre jobban sikerülnek, megtapasztaltuk az újjáépítés módját. Az alsó és felső gerendakeretet majdnem minden esztenánál cserélni kellett. Először ugyanis a tető megy tönkre. Ha nem tartják karban a deszkafödémeket, beázik, korhad, a felső koszorúfa meg a szarufák tönkremennek, utána pedig az alapja is menthetetlenül elpusztul. Ennél az esztenánál például nagy szerencsénk volt, hogy a szemöldökfa, ami összefogja az ajtófélfát és a két oldalfalat, épen megmaradt. Száztíz éves, eredeti darab. De a legtöbb esetben ki kellett cserélni sok mindent, annyira tönkrementek a talált darabok. Nem szívesen cserélünk, mert ezeknek a régi feketedett gerendáknak, százéves, időtlen alkatrészeknek igen nagy értékük van. Itt nálunk sajnos tűzifaként végzik, akár ingyen osztogatják, csak vigyed!” – meséli a karnagy. Pedig a gerendákon levő bevésések roppant izgalmasak. Az elmúlt száz évnek a történelemkönyvei, ha így vesszük. A feliratokból kiderül, hogy az egyik a Simó család esztenája, a másik a Györgyöké, Mártonoké. Virágrajzok. Szerelmesek, pakulárok kézjegyei. Háborús katonai beírásokat is találtak 1916-ból.

„A faluközösségnek valamikor fontosak lesznek ezek a kis épületek, hiszen tudják, hogy itt egykor a nagyszülei és a dédnagyszülei élték az életük egy-egy időszakát – vallja reménykedve Haáz Sándor. – Stílusosan, régi anyagokkal pótoljuk a hiányzó gerendákat, amikre egy csűr bontásakor tettünk szert – mutatja a Mária-út mentén újjáépített esztenákat. – A legkisebb filisek a tetőfedéskor szorgos kezek, jól jönnek a cserépadogatásnál, nagy kaland nekik ilyenkor ez. Az egyik gyermek írta nemrég a Facebookon, hogy számára a cserép-közmunka volt az egyik legszebb napja a nyárnak” – meséli a gyermekegyüttes alapítója.

Nemcsak hasznosak, de szépek is

„Nagyon hasznos lakocskák lesznek ezek, észrevették a helyiek is: ha jön egy vihar – mert nagyon hirtelen jönnek a záporok itt, a Hargita aljában –, akkor jó, ha tudja az ember, hogy kilométerenként van egy menedékhely. Nem muszáj zarándok legyen a betévedő, lehet sétáló, kiránduló, medve elől menekülő, mindenképpen jól fog a fedél. Ezeket az esztenákat zarándokpihenőknek képzelem, és mi kell egy elázott zarándoknak? Valami fogas, ahová felakaszthatja a vizes ruháját, egy hely, ahol megtörülközzön, hátul egy budi, fent vizes palackok, mosakodni, üveg pálinka, egy-két törülköző, petróleumlámpa, gyufa... Amellett meg nagyon szép, mesés házikók. Ha valaki építészeti arányokat akar látni, akkor nézze meg ezeket az esztenákat” – tanácsolja a Tanár úr. Egyébként a Gyermekefilharmónia csemetekertjében egy régi csúrt is gyönyörűen helyreállítottak. Merthogy nemcsak a múlt, de a jövőre is gondolnak: „Ontario Garden” névre keresztelt kertjükben több tíz féle fát nevelnek, ugyanakkor a helyi közbirtokossággal összhangban minden tavasszal több százezer fenyőfát ültetnek a Madarasi Hargita széldöntött oldalaira. És tevékenységüknek eredménye is van: a szentegyháziak kedvet kaptak az értékmentésre, a nyár folyamán a Lőrincz és a Ferencz család is újrafedte feledésre ítélt esztenáit, új életet biztosítva azoknak. „Ez egy folyamat kezdete, remélem, hosszú távra” – összegez a karnagy, aki több mint negyven éve „tavaszt hozó fecske” Udvarhelyszéken.

Lelkészlak a zsákfaluban

Hargita megye eldugott csücskében található a nevében méretes, ám a valóságban aprócska zsákfalu, Nagysolymos. Itt szolgál református lelkészként Kászoni Szilárd, s feleségével, az ugyancsak lelképásztor Kászoniné Fejős Gabriellával itt nevelgetik az életre szőke angyalkáikat: az ötéves Katát, a hároméves Bulcsút és az egyéves Gyulát. Papilak-vizitába mentünk, s kellőképpen megcsodáltuk nemcsak az igényesen rendezett falusi portát, de családcentrikus életmódjukat is.

Sötétedik, mire Nagysolymosba érünk, már csak a körvonalait látjuk az impozáns parókiának. Hatalmas tornácon tágas asztal mutatja, nyáron itt zajlik a családi élet legjava. Az asztal mellett békésen dorombol a macska, úgy tűnik, nem zavarják egymást az erdélyi kopóval. Az üvegajtón keresztül nézik, mi történik odabent a Kászoni családban. Az étkezőben saját nevelésű, sült kacska illata terjeng, az egyéves Gyula a konyha pultján ülve „segít” krumplit vágni az édesanyjának. Vagy legalábbis alapos minőségi ellenőrzés alá vet minden egyes hasáb burgonyát. Kata szép ruhába bújt, a haja nagysolymosi módra van befonva, Bulcsú posztómellénybe akar öltözni, mint az édesapja.

„Általában megszervezzük a mindennapjainkat, bár ez nem mindig sikerül, mert Bulcsú elég nehezen viseli azt, ha a szülők szabják meg neki a programot” – vág bele a mesélésbe mosolyogva a családfő, miután beizzítják a „villanypásztort”, azaz kivételesen leülhetnek a gyerekek az internet elé, kedvencüket, a *Fölszállott a páva* tehetségkutatót nézni. A két nagyobb gyerek óvodás, az egész oviba összesen 16-an járnak. „Nagysolymos egy előregedett falu. Nem előregedő, előregedett” – magyarázza Szilárd. „Fiatal, rendes család – ha magunkat is rendesnek mondjuk – rajtunk kívül még egy van a faluban. A 90-es évek elején még mintegy hatszázan

laktak a Hargita megyei településen, mára már mindössze feleennyi a falu lakossága, s 70 százalékuk 60 év feletti. Az elmúlt húsz évben emiatt a lelkipásztori állás sem volt kecsgetető itt: Nagysolymos félreesik mindentől. Épp ezért, amikor Udvarhelyről, az ottani Református Diákotthonból eljöttünk, egy fellélegzés volt számunkra maga a táj szépsége, az emberek kedvessége” – indokolja a nagysolymosi gyökéresztés indokait Szilárd.

Fiatal család az előregedett faluban

„Amikor idejöttünk, borzasztó állapotban volt a parókia fürdőszobája, egy kiégett, fás vízmelegítő kazán volt benne, ami úgy működött, hogy ha megnyitottad a konyhában is a vízcsapot, akkor a fürdőszobát elárasztotta a víz. Régi padló volt mindenhol, s mivel korábban évekig a diákotthonban laktunk, szinte semmink nem volt, sem ágyunk, sem bútorunk, sem hűtőszekrényünk. Mindössze néhány matracunk volt, amikor ide költöztünk, nagyon hideg volt abban az évben szeptemberben, de nem mertünk fűteni, mert fával nem lehetett, a csempekályha gázra volt állítva, és ha begyújtottál, úgy füstölt, hogy nem lehetett bent ülni a házban. Kaptunk viszont egy befűvős villanymelegítőt, de azt meg azért nem mertük egész éjszaka használni, nehogy nagy legyen a villanyszámla” – emlékszik vissza mosolyogva az otthonteremtés nehéz, de mára már megszépült kezdeteire a tiszteletes. Szilárd nagyváradi, de nagyszülei révén egész gyermekkorában élő kapcsolatban állt a faluval, Gabi egy vajdasági faluból, Bácskossuthfalváról származik.

Bácskossuthfalváról Nagysolymosba

„Népzeneész pályára készültem eredetileg, etnomuzikológiára, Újvidékre” – kezd a mesélésbe Gabi, hogy miként vezetett az útja a Vajdaságból a székelyföldi, elszigetelt faluba. „1999-ben, az utolsó középiskolai évemben voltak Szerbiában a NATO bombázások, március 24-én kezdődött, s ezzel nekünk akkor az iskola ott rögtön véget ért. Akihez felkészítő órákra jártam szolfézból, az a tanár a bombázások megkezdésétől kezdve többé nem vette fel a telefont. Talán hirtelen elköltöztek, nem tudom, mi történt vele. De a felkészítő órák megszűntek, a bombázás meg nem, és elkezdtek emlegetni a szárazföldi csapásokat is a tévéhíradókban, s akkor fordult meg először a fejemben, hogy külföldre kellene menni. Magyarország eleve ki volt zárva, de amúgy is ekkor már Magyarországon le voltak járva az egyetemi felvételek. És akkor felmerült a teológia lehetősége, és így kezdtem lassan szimpatizálni a kolozsvári teológiával” – meséli az elindulás körülményeit Gabi, aki a kincses városban ismerkedett meg Szilárddal. A ma már háromgyermekes családjában korábban a versénekléssel foglalkozó Fűszál Együttes tagja volt évekig, ám amióta mindenkinek családja lett, a próbák szünetelnek, mert nehezen egyeztethető össze a gyermeknevelés az éjszakai, csíkszeredai próbákkal.

Orvos nincs, de van jó levegő, nyugalom, kecske, ló és kutya

„A falusi élet előnye, hogy van egy óriási udvarunk, vannak állataink, a gyerekek szabad levegőn nőnek fel” – mondja a lelkes házaspár. Két ló legelészik az udvaron, Rezgő, a Katáé, és Csillag, a Bulcsú lova. Gyula egyelőre nem tart igényt saját jószágára, de neki is adott három kecske, három racka juh, s tavasztól késő őszig kacsák és erdélyi csoré nyakú tyúkok kapirgálnak az udvarban. A zöltséget a saját kertjükben termelik, Szilárd látja el az állatokat és foglalkozik a veteményessel, Gabira hárul a lakás, a konyha és a gyereknevelés gondja. „Ha kisebb

egészségügyi problémánk van, telefonon beszéljük meg az udvarhelyi családorvosunkkal, ha nagyobb a baj, a községközpontba, Románandrásfalvára jár egy doktornő, oda is el tudunk menni, amennyiben hétfőn és csütörtökön betegek a gyerekek. De szinte mindig pénteken üti fel a fejét a betegség” – beszél a falusi lét nehézségeiről is a családanya. Am hetente legalább kétszer bejárnak a városba, babaúzásra, felnőtt néptáncra, népzeneiskolákra. Most már Kata is jár hegedűórára.

„Reggelente Szilárd kel korábban, ellátja az állatokat, addigra ébrednek a gyerekek, felöltöztetem őket, általában nagy családi reggelizéssel kezdődik a nap. Ha mennek oviba, akkor nem, de nem mennek mindennap, ha van valami családi program, amit az óvoda akadályozna, akkor nem visszük őket. Amúgy nagyon jó az óvoda, és szívesen mennek. Reggelizünk egy nagyot, és aztán nekem jön a házimunka, a gyerekek eközben általában egy jót játszanak. Ha nem esik az eső, akkor kint vannak, fontosnak tartjuk, hogy mindennap menjenek a levegőre. Aztán ebéd után Szilárd ismét az állatokat rendezi, mi meg valamit játszunk a gyerekekkel. Az internetezést igyekszünk korlátozni, tévénk nincs. Hetente egyszer járunk bevásárolni listával. Amit a városban lehet csak vásárolni, az sosem fogy el, mert már vagyok annyira gyakorlott, hogy ne maradjunk hétfőig mondjuk pelenka vagy popsitörő nélkül” – sorolja a programot a családanya.

Mostohán édes zsákfalu

„Úgy tapasztaljuk, hogy nemcsak mint lelkipásztort fogadtak be a faluba, hanem mint családtagot is. Valahogy mi ébresztjük fel az idősekben a saját gyerekeikhez fűzött érzelmeiket. A szomszédokkal nagyon jóban vagyunk, igaz, kb. 40 évvel idősebbek nálunk, a gyerekeink átjárnak hozzájuk, szinte úgy tekintenek rájuk, mint a nagyszüleikre” – meséli a családfő.

„Ha mindaz a kultúra, ami Udvarhelyen van, karnyújtásnyira lenne, az más lenne, de talán így, ekkora távolságból jobban értékeli az ember, s a kultúraszomjúságunkat könyvekkel, internettel próbáljuk oltani. Igyekszünk ennek a helyzetnek az előnyeit maximálisan kihasználni, a hátrányokon pedig elsiklani. Például engem néhány év után már egyáltalán nem zavart, hogy rossz az út. Ez az egész régió kicsit mostoha Hargita megyében, de itt, helyben nincs olyan emberanyag, aki ezen tudna változtatni. Akik tudnának változtatni, azok elmentek. Ezzel az emberanyaggal kell dolgozni, akik maradtak” – mélyed bele az árnyaloldalakba is a fiatal tiszteletes.

Mint mondják, van ugyan még két szoba, de a nappaliban időznek a legtöbbet, csukott szekrényajtó zárja el a kíváncsi szemek elől a játékokat. „A példamutatás eszközével próbálunk élni, úgyhogy elpakoljuk mi a gyerekek játékait, hátha egyszer példát vesznek” – mondja tréfásan az apa. Gabi nagyon szeret kimozdulni a gyerekekkel is, Katát már három hónaposan vitte magyarországi turnéra. Mivel a közelben nincsenek nagyszülők, akikre rábízhatnák a gyerekeket, ezért kénytelenek mindenhova magukkal vinni őket – magyarázza. „Amikor összeházasodtunk, azonnal szeretünk volna gyereket, ami egy ideig nem jött össze. Mindig is nagycsaládra készültünk. Akkora nagy ajándéknak tekintjük őket, hogy könnyebben bevállaljuk az esetleges terheket” – teszi hozzá.

Az emberi életnek győznie kell – magyarázza a tiszteletes. „Az élet mintha visszahúzódna a közösségeinkből, rohamosan fogyunk, akár itt, Nagysolymoson is. Azt gondolom, hogy egy módja van ezt megváltoztatni: ha gyermekeket vállalunk. Hiszem, hogy boldogabb idős szülő leszek azzal, hogy sok gyereket neveltem fel. Meg testvérekkel teljesebb lesz az ő élete is. Ha a gyerekek a népmesék szimbolikus hamuban sült pogácsáit, a lelki töltenyeket megkapják a 16–18 év alatt, akkor bárhová sodorja őket az élet, valószínű, hogy olyan óriási hibát nem fognak elkövetni, mint anélkül. Mi pedig vagyunk annyira beképzelték, hogy azt gondoljuk, hogy ezeket a lelki tartalmakat meg tudjuk adni a gyermekeinknek” – érvel a nagycsalád mellett Szilárd. „Azt gondolom, a mai, pénzcentrikus mentalitás változni fog. Akinek fontos az anyagi léten kívül más élettartalom is, hogy viszonylag egészségesen táplálja a testét és lelkét, annak kialakul egy olyan hite is, ami arra sarkallja, hogy erre az életre nyugodtan lehet gyermekeket vállalni.”

Nagycsalád az asztal körül

Elkészül a kacsasült, fegyelmezetten asztalhoz ül a gyereksereg, az egyéves Gyula is imára kulcsolja aprócska kezeit. Miközben jóízűen fogyasztjuk a házi szárnyast, ámulunk-bámulunk a gyerekek jólneveltségén. Ha akad is kevés sírás-rívás-veszekedés, fél percig se tart, a gyermeknevelés bonyolult fogaskerei itt – úgy tűnik – olajozottan kapcsolódnak. Aztán hamar jön a felismerés: ennyire látványosan számít, hogy otthon van, és aktívan foglalkozik velük mindennap az anya és az apa... S bár gyönyörű a faragott bútor, a saját készítésű, nemez szőnyeg, a hagyományos szőttes és az egész porta, a meghittén jókedvű család körül másodlagos díszletté válik a parókia.

Napfelkelte és állatmozi a rönkház ablakában

Hajnalban érkezünk a szencsedi farmra, hogy a téli nap első sugarait már a kandalló melege mellől élvezhessük a fenyők felett, a hatalmas ablakban. A gyógynövényeken és bogyós gyümölcsökön kívül szinte semmi nem terem meg az ezer méteres tengerszint feletti magasságban, mégis, mintha a paradicsomba érkezett volna, az az érzése a látogatóknak.

Szíves vendéglátónk, **Nyulas Imre** harminc évig élt Budapesten, felesége, Joli, a járványhelyzet miatt nehezebben tud most közlekedni a kétlakiságban. Nyugdíjas éveikre tervezték a szencsedi házat, hogy aktív életet élhessenek a székelyföldi tájban. De addig sincs egyedül a házigazda: vele kel és fekszik minden nap mintegy hetven állata.

Közel tíz éven át épült a kanadai típusú, gyönyörű rönkház, egy gyergyóújfalusi csapat csinálta – mutatja a házigazda. Mivel nem volt sürgős a befejezése, ki tudták várni, hogy alaposan kiszáradjon a fa. Merthogy a fenyőfa rönkházat minimum három, de ha van elég türelem, akkor öt évig is hagyni lehet, hogy alakuljon kedvére. A falmagasság több mint huszonöt centit ment össze az építés óta – mutatja Imre az összerakáskor meghúzott vonalat. A reggeli fényben szemből kacsint a hófödte Hargita, tiszta időben látni a Nagy-Hagymást, s a déli oldalon olykor a Fogarasi Havasok is látszanak.

„Szélesvásznú mozin” a Hargita

Bár a tájba illő ház minden porcikája igényességről árulkodik, mégsem hivalkodó. Sőt, jól átgondolt tervezésre utal. Egyetlen éke a méretes ablak, melyen át a természet testközelből köszön be a nappaliba. „A rönkházhoz nagy ablak kell, mivel nincsenek fehér falak, amelyek visszaverjék a fényt, a kis ablakokkal összeszűkített tér nagyon nyomasztó lenne” – indokolja a házigazda, aki maga tervezte a bútorokat. „Ha újjászületnék, építész lennék” – teszi hozzá mosolyogva. És jó érzékéről árulkodik a meleget ontó téglafal, a két helyiséget egyszerre fűtő fűskályhák, és a teljes otthon átgondoltsága. Tágas nappali, étkező és konyha, háló, valamint két kis vendégszoba – és már körbe is jártuk a Nyulas-házat.

„Az Isten is ide teremtette ezeket az állatokat”

Az igazi paradicsom azonban a házon kívül fogadja a látogatókat. Nyulas Imre ugyanis a térségben őshonos állatfajták tenyésztésébe kezdett, tucatnyi kunfakó ló, az ökotudatos háztáji gazdaságok által újra felfedezett kárpáti borzderes szarvasmarha, a kovásznai sárga pofájú berke juhok kivesző félben lévő fekete változata legelészik az ablak előtt naponta. Merthogy természetük szerint, szabadon tartja őket, a szabad ég alatt. A Nagyszeben környéki szászok által az 1870-es években a mangalica és angol berkshire sertésekből kitenyésztett báznai disznók szintén szabadon és boldogan csámcsogják az eléjük szórt kukoricát. A lovak és tehének pontban fél hétkor érkeznek az etetőhöz, ugyanakkor a hó alól is kiszedegetik azeledelt maguknak. Az ősmagyarok lovaira emlékeztető, kunfakók simogatásra gyűlnek, szaglászna, Vili, az ifjú mókamester, a kapucnimat harapdálja.

„A kunfakó a lovak terepjárója”

„A fajta megálmodója és névadója Eördögh András, az ősi magyar lovak alkatához és mozgáskultúrájához hasonló, közepes termetű, kiegyensúlyozott idegrendszerű, tartásában kevésbé igényes lófajta kitenyésztését tűzte ki célul, mely típus hiányzott a mai magyar lóállományból” – magyarázza Imre, aki az Erdélyi Kunfakó Egyesület elnöke és egyik alapítója. „Lovastúrák, hagyományörző lovasjátékok megbecsült lova, de marmagassága alapján ideális gyermek- és családi ló is. Jelenleg mindössze két tucatnyi kunfakó lehet egész Erdélyben, ám van remény, hogy a kutatási program alatt álló fajta egyre népszerűbb lesz a térségben, ez is a célja a civil szervezetnek” – teszi hozzá teljes optimizmussal. Mindezt tizenegy közép-ázsiai juhászkutya figyelő éberén, mint ahogyan azt is, ha a több hektáros birtokon bármi mozgás van. A kiveszőben levő őshonos állatok tartása tulajdonképpen állami feladat volna – magyarázza Imre, ő maga leginkább érzelmi okokból tartja ezeket a fajtákat: hogy általuk is adjon vissza valamit szülőföldjének. „Ahogy korosodik az ember, egyre inkább ápolja a gyökereit” – indokolja mosolyogva.

Tóparti idill a fenyők árnyékában

„Tíz éve még nem volt közkedvelt hely Szencsed, hiszen a föld csak legeltetésre alkalmas, de én már akkor láttam lelki szemeim előtt egy tavat is a birtokra” – mutatja a természetes kocsolyapályát Nyulas Imre. Nyáron csónakáznak, horgásznak és fürdenek a tóban. A fenyők alatt tágas jurták adnak nyihet az erre járó, fáradt lovasoknak, s az Imre tervei alapján készült

tóparti terasz is tapasztalt vendéglátóra enged következtetni a Farkaslaka községhez tartozó, hegyvidéki tájban.

Mindössze hat állandó lakója van a falunak, ahová virágzó lovas turizmust álmodott a házigazda. „Olyan vagyok, mint a bulldog” – magyarázza Nyulas Imre kacagva, korábbi tenyészállataira utalva – „ha egyszer megfogok valamit, nem ereszttem el egyhamar”. Elszántságát és egyre szépülő birtokát látva, biztosak vagyunk benne, hogy ez lesz Székelyföld egyik legmesésebb farmja.

Ahol az életet tanulják a gyerekek

Bivalyt fej és sajtot készít, lovakat tenyészt és zöldséget termeszt a Hargita megyei Székelydália református lelkésze és népes családja. A partiumi származású Fülöp Szabolcs és felesége, Anna először csak a székelyföldi falu híveinek alaposabb megismeréséért kezdtek állattartásba, mára azonban már életformájukká vált a gazdálkodás, közel két tucat bivaly és ló, mintegy hetven csirke, több kutya és macska gazdái. És ebben a természetközelségben cseperednek gyermekeik: Anna, Csaba, Atilla és Álmos, valamint a kis Lehel, aki csupán néhány hete érkezett a népes családba.

A nyári melegben megfáradt, napsütötte emberek emelnek kalapot, ahogy elhaladunk mellettük autóval, útban Székelydália felé. Ahogyan távolodunk az aszfaltút sebességétől, úgy lesznek egyre érdeklődőbbek a helyiek, a mezőn itt-ott tehének, juhok és kecskék legelésznek, az út szélén kapingáló tyúkok, hófehér libák és magukat tisztogató kacsák teszik otthonossá a tájat. A poros úton kutyák heverésznek, ők sem sietik el a kitérést előlünk, és mi magunk is érezhetően kieresztünk, amint szalalomozni kezdünk a gödrök között, hosszú kilométereken át kettesben tartva a sebváltót.

Kutyák, foci és kosarazás a templom árnyékában

A dályai papilak udvara gyermekzsivajtól hangos, a református lelkész fiai játszanak a derűs hangzavarban. Foci és kosár váltja egymást nem csak a vakációkban. És nem akármilyen a palánkra rögzített kosár sem: a fonott vesszőkosárban néhány éve még a betakarított sárga hagymát tarthatták, s csak utóbb, a kor és a gyerekek igényeinek megfelelően hasznosították újra, divatos rendeltetést adva így az egyszerű, falusi kasnak. Ha épp nem labdázna, rendhagyó mászkáló és deszkacsúszda jelenti a kapcsolódást a fiúknak, és mindannyian részt vesznek a ház körüli teendőkben is.

A Szatmárnémetiben született lelkész, Fülöp Szabolcs és békéscsabai származású felesége, Anna 2002-ben költöztek az aszfaltút által elérhető civilizációtól távol, először csupán a székely gyülekezet lelkének alaposabb megismeréséért kezdtek állattartásba, azóta azonban már életformájukká vált a gazdálkodás. Az ötgyermekes szülők azt mesélik, nem kis szerepe volt a gyönyörű Árpád-kori műemlék templomnak abban, hogy 15 évvel ezelőtt Székelydályán vállaltak papi szolgálatot. Először a 14. századi falfestmények, a szentély lenyűgöző reneszánsz boltozata és az 1630-ban festett, formagazdag kazettás mennyezet hívta Dályába őket, s csak később szerettek bele a gazdálkodó életmódba. „Én Szatmárnémetiben nőttem föl, tömbházban.

De fel kellett fognom, hogy ha érteni akarom ezeknek az embereknek a lelkét, akkor föl kell vállalnom egy részt az ő életükből is” – magyarázza a kezdeteket Szabolcs.

Szabad élet iskolaidőben is

Terepjáróval érkezünk az állatokhoz, a falu határába. Az ötéves Álmos és 12 éves bátyja, Csaba a motorháztetőn, tízéves testvérük, Atilla az autó ponyváján, a 14 esztendős Anna pedig a rakodótérben foglalja el a helyét. Legkisebb öccsük, Lehel idén augusztusban született, ő még nem jár ki a farmra. Közel két tucat bivaly és ugyanannyi ló legelészik békésen a székelydályai és az égei egyházközség mintegy 30 hektáros területén, s az állatok fontos szerepet játszanak a gyerekek nevelésében is. „Egyszer csak felébredtünk itt, Székelydályában 2003 őszén, a feleségemmel egyszerre, hogy ha ilyen szép ez az élet, a természetközelség, akkor próbáljuk meg, vegyünk egy tehenet. És ez volt az első lépés, rá egy hónapra egy csikót, és aztán ez lett belőle...” – meséli a gazdaság gyarapodását a lelkész.

„Határozottan indulj el, menj, menj, menj!” – tanítgatja kis öccsét Anna a ló irányítására. Mindannyian hamarabb ültek lovon, mintsem járn tudtak. Fülöpék véleménye szerint ugyanis csodálatos adottságok között lehet felnőni Székelyföldön, s a tücsökciripelés meg a száradó széna illatában szabadon lovagló gyerekeket látva egyetértően bólogatunk. Kissé odébb békésen legelészik a bivalycsorda, jöttünkre közelebb jönnek, a család „PR-osa”, Álmoska a szépnek jóindulattal sem mondható állatok homlokát simogatja.

Osztálytársak helyett csikók, lovak, bivalybocskok

„Itt átszaladnak az őzek, valamelyik reggel egy nyulat láttunk, rókák laknak ezen a területen, tavaly fejés közben egy bocsos anyamedvét is láttunk átszaladni ott fönt... És nemcsak az állatok, de a növényekkel való foglalkozás is fontos. Igyekszünk sok mindent megtermelni, amit megeszünk, több-kevesebb sikerrel, a család, a testvérek közössége, a néptáncsoport, ahová a gyerekek járnak, és egyáltalán az, hogy van egy szerves kapcsolat a gyermekek és az élővilág között, szerintünk sokkal többet rak hozzá az ő személyiségükhöz, mint az a tananyag, amit az iskolában tanulnának, és ezért is nem járnak iskolába” – magyarázza a családfő, miért tanulnak a gyerekek otthon. A mindennapi élethez és műveltséghez nélkülözhetetlen elméleti tudást édesanyjuk oktatja nekik, emellett pedig észrevétlenül tanulnak meg bivalyt fejni és sajtot készíteni, lovat tenyésztetni és mesterien lovagolni, konyhakerti és takarmánynövényeket termelni, kenyeret sütni vagy éppen tyúkot feldolgozni.

„A városban nem lehetne ezt a paraszti életet élni, ott olyan nyápic lennék” – mondja rakoncátlan szemekkel a tízéves Atilla, miért nem vágyik városi életmódra. Az ötéves családi szóvivő pedig lelkesen meséli, hogy voltak korábban kecskéik is, de aztán felhagytak a tartásukkal, és ha nagy lesz, színész lesz belőle, de ez persze még változhat. „Kijövök néha megsimogatni a lovamat és lovagolni, és amikor felnövök, akkor egyedül fogok lovagolni. Anyáé lesz Napfény, és akkor a két bátyám a két csikón fog lovagolni” – avat be terveibe kissé sértődötten Álmos, amiért bátyjai épp nem engedik arra a lóra ülni, amelyikre akar.

És lovakkal foglalkozna felnőttkorában Anna is, de addig is olyan háziasszony szeretne lenni, mint az édesanyja. „Azáltal, hogy nem járunk iskolába, nem vagyok egyáltalán lekötve, korlátozva, azt csinállok, amihez kedvem van, és igazából szerintem az életet tanulom” – magyarázza korához képest érett gondolkodással a 14 éves Anna, ugyanakkor mellékesen felsorol fél tucat olyan világirodalmi regényt, amelyet nemrég olvasott, és amelyek sok egyetemet végzett ember olvasmányélményeiből is hiányoznak.

Az anyagi jólét csak másodlagos

Nagyon sok székelyföldi gazdálkodó panaszkodik, hogy egyre kevésbé éri meg gazdálkodni és állatot tartani a székely falvakban, Erdély-szerte hektárok ezrei vegetálnak megműveletlenül. Fülöpék számára azonban nem az az elsődleges kérdés, hogy mi éri meg anyagilag, hanem az, hogy mit szeretnek, és mit nem. „Én úgy tapasztaltam az életem során, hogy a világegyetem úgy van felépítve, hogy ha az ember a helyén van, és szereti azt, amit csinál, akkor a fizikai világ hozzárendeződik” – magyarázza a lelkész. A bivalytejből sajtot készítenek, azt értékesítik, a területalapú támogatás kiegészíti a lelkészi juttatást, nagy ínség eddig még nem volt a családban, amióta gazdálkodásba fogtak – mondja. A gazdálkodóéletet tanulja majd nap mint nap a család legifjabb tagja, Lehel is, emellett a lelkész házaspár úgy véli, szülőként az a kötelességük, hogy amit tanulni szeretnének a gyerekek, azt biztosítsák számukra. A Fülöp gyerekek így szüleiktől egyelőre keresztyén világnézetet, történelmet és irodalmat, magyar népzene és néptáncot, ugyanakkor jó levegőt, sok mozgást és nagy szabadságot, saját termelésű élelmiszereket és minőségi együtt töltött időt kapnak.

Az életet tanulja Lehel és Anna, Álmos, Atilla és Csaba

Hogy lemarad-e valamiről Anna, Csaba, Atilla, Álmos és Lehel, valamint a hozzájuk hasonló, többi otthon tanuló diák a hagyományos iskolarendszer nélkül, hogy felnőttként miként boldogulnak, néhány év múlva kiderül. Mi azonban addig is vágyakozva nézünk az életükre, egyrészt az iskola béklyója nélkül töltött falusi gyermekkor miatt, másrészt pedig jelen sorok írója is szívesen megkímélné saját gyerekeit a mindennapi feleltetés gyomorszorító stresszétől, a deriválás és konjugálás felesleges elsajátításától vagy éppen a sosem használt gyökszámítástól. Ami pedig az otthon tanulók gyakran hangoztatott szocializációs nehézségeit illeti, mi ezúttal roppant nyitott, kommunikatív, életrevaló gyermekeket találtunk az elzárt székelyföldi faluban, ugyanakkor, minden kétséget kizáróan, ilyen szintű szimbiózis a lovakkal egyaránt egészséges nemcsak a fejlődő csontoknak és izmoknak, de a gyereklelkeknek is.

Falun lakik a jövő

A humoródalmási Sándor Hubáéknál, vagy ahogy arrafelé is mondják, Hubáékni' jártunk. Portát csodáltunk, sajtot kóstolunk, s azt éreztük, a letűntnek hitt életforma, az önfenntartó gazdálkodás újra megvalósítható és fenntartható, fiatalokként, 2015-ben is.

Bágyadt naplementében hazafelé ballagó tehéncsorda, gállickék, tornácos parasztház, a rekkenő hőségben is szívósan helytálló kukoricatábla. Csak néhány kép, ami a falusi életből sokunknak gyermekkorából bevillan.

Aztán előjön a frissen kaszált nyári mezők illata, a széna otthonos szaga a nagyszülőknél az udorban, s már érzem is a számban a zsíros kenyérmellé mosatlanul, almaként harapott, kerti paradicsom ízét, s a rendszerint maszatos államon végigcsorduló édes levét. Bár gyermekkorom szinte észrevétlen elillant, és a falusi nagyszülők képe is egyre halványul, a sok-sok idilli emlék megmaradt, s azóta is romantikus nosztalgiával vágyom vissza falura.

Sajtósok a sajtosoknál

Fent, a homoródalmási dombok tetején, sárga, kék és lila virágtenger közepén legelészik a csorda. Minden irányba messzire ellátni innen, talán még a Fennvaló is kedvtelésből időzik el tekintetével olykor e dimbes-dombos, virágillatú tájon. Mellettünk farkcsóválva heverészik hét-nyolc bozontos juhászkutya. Szükség is van rájuk – mondja a pásztor –, szinte nem telik el úgy hét, hogy ne látna medvét ólalkodni a határban. A majdnem vadvirágillatú, zsíros tej innen, a dombról érkezik le naponta a faluba, Sándor Huba sajtkészítő műhelyébe. A 27 éves fiatalember ugyanis a térség egyik legügyesebb kézműves sajtkészítője, noha mindössze négy éve, véletlenül keveredett el az első sajtkészítő tanfolyamra. Mint meséli, annak köszönheti a szakmáját, hogy az édesapja jelentkezett egy képzésre, ám nem tudott elmenni, így őt küldte el maga helyett. Az első tanfolyamot persze még jó néhány képzés követte, s Huba mostanra már főként érlelt tehénsajtokat készít, de ízesített, gyúrt, félkemény, penészes, kecske- és juhsajtok is kikerülnek kis műhelyéből.

Istállóból látványműhely

Sándorék parasztházának udvara olyan kövekkel van kirakva, amilyenek csak a háborítatlan hegyvidéki patakokban „teremnek”, s ahogyan Székelyföldön szokás, terebélyes diófa az udvar díszje és árnyékolója. A házigazdák először bemutatóüzletet terveztek az utcafrontra, de mivel ahhoz ki kellett volna vágni a fát, hát inkább üzlet nélkül, de a diófával maradtak. A fa alatt, az asztalon, újságpapírra kiterítve gyógynövények száradnak, jelezve, a háziak már készülnek a közelgő télre. Odébb, de ugyancsak az enyhet adó árnyékban, békésen szunyókáló keverék kutya – már-már idilli a kép, minden pontosan úgy van, ahogyan annak falun lennie kell. Takarosan kosarakba, fatörzsekre elhelyezett muskátlik és árvácskák mutatják az utat az egykori csűr felé. Nemrég itt alakították ki a sajtészítő látványműhelyt. Ahol pár éve még a szénás szekér állhatott, most hosszú asztalnál házi bort kortyolgatunk a háziakkal, s mellé zöldfűszeres, paprikás, köménymagos ízesítésű, vagy éppen vörösborban érlelt tehén- és juhsajtokat. Közben egy üvegfalon át nézzük, a beoltás és hosszas kavargatás, hevítés után miként különül el a sajt a savótól, s a rögtönzött súlyok nyomása alatt hogyan préselődik a tej friss sajtá. Az inoxból készült üstben mintegy 200 liter tehén-, a kis rézüstben pedig közel 40 liter kecske- és 25 liter juhtej melegszik. Nyári hónapokban nagyjából ennyit dolgoz fel naponta a fiatal sajtmeister és párja. Miután elkészült, egy ideig a homoródalmási sóskút vizébe áztatják. Ez a természetes sósvíz a kézműves sajtok egyetlen tartósítószerje. A legjobb sajtok a rézüstből kerülnek ki. „Hogyha ugyanazt a sajtot elkészítem inox- és rézüstben is, utóbbiban mindig jobb lesz” – avat be a szakma alapvető fortélyába Huba.

Egy fazék, és más semmi

Lépésről-lépésre fejlesztette sajtóműhelyét a fiatal gazda, a látványműhely és az érlelő csak röviddel ezelőtt készült el, korábban Huba a nagyszülei házában gyúrta a sajtokat. „Ahhoz, hogy elindulj ezen a pályán, nem kell valami óriási befektetés, vagy sok gép, drága berendezés. Első körben csak fazék kell és tej” – magyarázza, hogy székelyföldi fiatalként miért volt ideális a szaknaválasztás számára. Amit a vásárokon eladott sajtjaiért kap, mindent visszaforgat, most például egy hűtőkocsi vásárlása a rövid távú célja.

Az emeletre kedves falépcső visz. Huba és párja, Flóra, ott lakik, ahová egy éve még villával hányták fel az állatoknak a télire való szénát. A huszonnégy éves lány mintegy 9 hónapja költözött Dévaványáról a székelyföldi faluba. „Debrecent szoktam mondani, ha kérdik, honnan jöttem, mert ott végeztem agrár szakon, de az otthoniak mindig „kikérik maguknak”, hogy valójában dévaványai vagyok” – magyarázza mosolyogva. „Ami kimaradt az egyetemről, gyakorlat, azt itt mindent lehet és kell csinálni. Önellátásra törekszünk. A kenyérsütéstől a zöldségtermesztésig, a lekvárfőzéstől az uborkaeltevésig mindent magunk csinálunk. Ami a falusiaknak nem új, nekem viszont igen. Itt mind lehet gyakorolni” – mondja őszinte lelkesedéssel a szemében. „Nincs még kész teljesen a korlát, a konyha, és a szobák sincsenek teljesen még belakva, de majd idővel mindent megcsinálunk” – szabadkozik a székelyföldivé lett Flóra, s amikor megköszönjük a kedvességét, amiért körbevezetett a házban: „Hát igazán nincs amit!” – jön azonnal a válasz, s ezt már valódi udvarhelyszéki dallamossággal mondja.

Háló az udorban

Az igényesen felújított, panzióként használatos parasztház egyik gerendáján 1837-es felirat: akkor épülhetett a falusi porta. A kapuk újak, de régi fotók segítségével rekonstruálták olyanra, mint fénykorukban voltak. Benézünk a hely(iség) szelleméhez illően berendezett szobákba, s úgy tűnt, bizony jó az elképzelésük a falusi turizmusra vonatkozóan. Bár azzal egyelőre inkább Huba szülei foglalkoznak. A fiatalok álma, hogy tehenészetükkel együtt kiköltözzenek egy közeli tanyára, valahová a homoródalmási dombok árnyékába. Ritka hosszasan időzünk a homoródalmási családi gazdaságban. Nézzük a tette kész huszonéves fiatalokat, s ha naiv városi idealizmussal is, de megirigyeljük a munkás, de szabad életmódjukat. Önfenntartók, azaz azt esznek, amit megtermelnek, vagy az erdő-mező asztalukra ad, a hulladéknak számító melléktermékeket hasznosítják, mi több, alternatív energiaforrással is próbálkoznak, s amellett, hogy az ő kertjük biztos zöldebb a mi nem létező udvarunknál, a Sándor Hubáékni „termő” sajt és kerti zöldség is minden bizonnyal természetesebb és aromásabb, mint amit méregdrágán kínálnak a nagyvárosi üzletláncok biorészlegén a magunk fajta „aszfaltbetyároknak”. Ha csak erre gondolok, talán nem tévedek nagyot: a jövő falun lakik.

Élménydús egyszerűség a vadonban

Hogyan távolodjunk el időnként a lélekölő mindennapi hajtástól? Hát a gyerekeink a beszippanzó virtuális világból? Például úgy, hogy kivonulunk időnként az erdőbe, térerő, vezetékes víz és egyéb kényelmi cikkek nélkül. Kassayéknak bevált: minimalista hétvégi házuk minőségi családi időt és feltöltő nyugalmat hozott a csíkszeredai családnak. Ugyanakkor Kassay Csongor saját tervezésű erdei kabinja építészetileg is kimondottan izgalmas.

Nehezen járható hegyi úton, egyesbe kapcsolva ereszkedünk le a piricskei völgybe, a Kassay család fák közé rejtett családi paradicsomába. Itt azonban nem bosszúság az aszfaltút

hiánya, sőt, előny is: fokozatosan lassulunk bele az erdei világba. Kassay Csongor ugyanis tudatosan álmodta úgy az aprócska erdei házat, hogy se térerő, se wifi, de még a vezetékes víz se emlékeztesse az otthoni életmódjára.

Szinte láthatatlanul a tájba simulva, délceg fenyők és barátságos mogyorófa-bokrok között rejtőzik Kassayék hétvégi háza: minden felesleges luxust nélkülöző, de kényelmes élettér az öttagú családnak, valamint Baracknak és Pálinkának, a két magyar vizslának. A csíkszeredai nagycsalád nem akar kiköltözni a vadonba, de remek feltöltődést jelent számukra kint tölteni néhány napot a patakcsobogásban. Csongor felesége, Teri hagymát pucol a délutáni sütögetéshez, nagyobb fiaik, Vazul és Zoárd nyársakat faragnak a szalonnának. Zágon még totyogós, de már mondatokban kommunikál a családdal.

Az ablak a tévé

„Sokat jártam külföldre, időre kellett dolgozni, stresszes volt, aztán hipp-hopp lett három gyermekünk, ezért is kellett valami olyan hely, ahol el tudunk távolodni a hétköznapi élettől” – meséli az erdei lak történetét Csongor, aki maga tervezte a fából készült kuckót. „Kellott valami olyat alkossak, amibe végre nem szól bele senki. Sokszor van egy remek terv, de a megvalósulás teljesen más lesz, a végeredményt rengeteg tényező befolyásolja” – magyarázza a minden részletében kreatív erdei kabint mutatva. „Amikor betoppant a világválság tavaly, kaptam egy ímélt, hogy ne borotválkozzak, mert egy ideig nem kell mennem sehova” – meséli Csongor, aki kiállítások, standok tervezésével és építésével foglalkozott mindaddig, amíg voltak rendezvények. Az erdei kabin tervei jórészt már megvoltak a fejében, a ház elemeit a saját műhelyében gyártották, majd kézi erővel rakták össze, mindenféle gép nélkül, a meredek oldalon. „Szerettem volna a lehető legminimálisabb életteret, amelyben egy ötfős család elfér, és ez a 24 négyzetméter éppen elég. A nappali-konyha 17-18, az emeleti hálófülke 6-7 négyzetméter lehet” – mutatja az egyszerűségében nagyszerű lakot Csongor. Mint meséli, ötször festette újra a falat, amíg tetszett, amit látott.

A kényelem bonyolítja az életet

„Az otthonainkban mindenféle kényelemmel vagyunk felszerelve, van villany, vezetékes víz, de nincs ingyen. Nem csak azért, mert a számlát ki kell fizetni, hanem azért sincs ingyen, mert mind számon kér, megtalál, elromlik, elfagy, összel le kell engedned a vizet, töltsd újra a rendszert, stb. A kényelem bonyolítja az életedet. Ha pedig olyan a hétvégi ház, amely hasonló kényelmi szinteket biztosít, mint a lakóházad, akkor ugyanott vagy: nem fogsz relaxálni” – indokolja a vezetékes víz és gáz nélkülözésének tudatos döntését a háromgyermekes családfő. Villanyáramot napelemmel termelnek maguknak.

Csak néhány métert megyünk tovább az erdő fái között, amikor elénk tárul az alkotó ember kreativitásának másik csúcsa, formabontó fa budi formájában. Mértéktartó szépérzékkel berendezett relaxációs hely könyvekkel és padlótól mennyezetig üvegfallal, kézmosóval, lefolyó helyett vödörrel, virágokkal. Seholy derékszög – állapítjuk meg a hasogatott tűzifára emlékeztető helyiség láttán, de a kabin is trapéz alakú – jobban beengedi az erdőt a házba.

Esélyünk nincs otthon visszalassulni

„Nem az a célunk, hogy így éljünk egész évben, de kell egy ilyen hely, ahová el tudunk vonulni, ahol ki tudjuk próbálni, milyen. Ahol, ha kávézni akarsz reggel nyolckor, akkor tudod, hogy

hattól melód van vele: fát vágsz, vizet hozol a patakról, begyűjtasz stb. Mindenki erről papol, hogy slow life, meg hogy vissza kell lassulni, de otthon esélyed nincs erre. Akkor van esélyed, ha az összes kényelmi funkciót és minden nyavalyát, amit megszoktál az életed során, valamilyen szinten mellőzöd. Nem akarom én ezzel a világot megváltani, de a sajátunkat kicsit igen” – teszi hozzá Csongor.

A patak mellett ropog a tűz, a tűzhely köré rakott kövek hívogatnak, akár egy-egy kényelmes fotel. „Nem kell több. Nem kell bonyolítani a dolgokat, nem kell technika, nem kell semmi. Ezen a helyen legalábbis. Nekünk is jó kipróbálni, de a gyerekeknek is. Hogy tudják, létezik ilyen is. Ha eltöltesz itt néhány napot, nem fogsz megváltozni teljesen, esetleg ha hazamész, kicsit jobban fogod értékelni, ami otthon vár, hogy van otthon vezetékes vized, hogy milyen kényelmi szinted van ott. Ha azonban egymás mellé teszed a kettőt, lehet, hogy az értékrendszered megváltozik. A gyerekeknek pedig most alakul ki az értékrendje, úgyhogy jó, hogy meg tudják ezt is tapasztalni” – magyarázza Csongor, miközben dallamosan serceg a parázsra cseppenő szalonnazsír, és nincsen stressz akkor sem, amikor tűzbe ejti a szalonnát a legkisebbik Kassay-fiú.

Mindegy, hogy mit és mikor

„Egyre kevesebb az olyan hely, ahol nem vagyunk szabályozva” – mondja a három fiú édesanyja. „Még ha nyaralni megyünk is, például egy szállodába, szabályozva van, hogy hánykor lehet ebédelni, hol szabad fürdeni stb. Rengeteg szabálynak kell megfelelni még egy elvileg pihentető nyaraláson is. Itt mindegy, hogy mit, mikor, meddig. Itt lassabban végzünk el dolgokat, itt kézenfekvő, hogy fát kell vágni, tüzet kell rakni, de nincs is annyi teendőnk, mint otthon, aminek neki kellene fogni. Két forrás van a telken, lehet belőlük inni, fürdeni, számunkra épp ez a mindennapokból való kiszakadás a pihentető. A fiúk bandáznak a többi gyerekkel, békásznak, bunkert építenek fenyőágból, nyilat, íjat készítenek, lándzsát faragnak – sorolja a térerő és wifi hiányának előnyeit Teri. De nem céljuk leredukálni a kényelmi igényeiket – csak időnként ki akarják próbálni a hiányát, feltöltődés gyanánt.

Ráérősen beszélgetünk a tűznél – mivel a völgyben nincsen térerő, nem csörög és nem pittyeg a máshol hiperaktív telefon. Hallgatjuk egymást, a fa ropogását, a madarakat és a patakot. Egy délutánra elkap a dán „hygge” életérzés, és már érzem a svéd „lagom” „éppen elég” filozófiáját is. A Wild’in kabin nem üzleti céllal épült, mégis, egyre nagyobb az érdeklődés iránta. Ugyanakkor Csongornak van még néhány ötlete és álma: hasonló szellemiségű közösségi tér, különböző alkotók számára.

Megnézzük egyszer télen is, és eljövünk egyszer éjszakára – fogadkozunk búcsúzaskor. A szalonna elfogy, a nyársakat a parázsra dobják a fiúk. Ne dobd el – mondom reflexből Vazulnak - jók lesznek következő alkalommal is. „Dehogy! Akkor is faragnak majd újat!” – emlékeztet az offline lét lényegére Kassay Csongor.